

U I T T R E D E N

UIT TREDEN

VAN TREDE NAAR BEELD

De installatie UIT TREDEN is gemaakt uit de altaartreden van de voormalige kapel van het Berchmanianum door de leden van GROEP 85 Beeldhouwcollectief voor de jubileumexpositie in de Hortus te Nijmegen.

Stenen werden treden

Het gesteente waar deze installatie van is gemaakt, komt uit de Belgische Ardennen. In Nijmegen vonden de stenen tussen 1929 en 2018 hun bestemming als treden in de kapel van het Berchmanianum. Dit was het college en klooster van de Sociëteit van Jezus, ook bekend als de Jezuïeten. Sinds 2018 is het Berchmanianum, gelegen in de wijk Brakkenstein, in gebruik als Academiegebouw van de Radboud Universiteit in Nijmegen.

Treden werden beelden

Toen dit prachtige gebouw werd verbouwd, bleken de treden rondom het altaar in de kapel overbodig. Ze werden geschonken aan de Nijmeegse beeldhouwer Fred Broekkamp, die een decennium geleden de docent was van GROEP 85. Fred gaf een deel van de stenen aan ons collectief. Hierna ontstond het idee om ze te gebruiken voor een gezamenlijk project ter gelegenheid van onze jubileumtentoonstelling. De treden, die een breedte hebben van 33 cm en een dikte van 15 cm, zijn verzaagd in lengtes variërend van 30 tot 150 cm. Achttien leden van GROEP 85 hebben ieder uit zo'n stuk een sculptuur gemaakt. Er is in het afgelopen jaar hard gewerkt: in het atelier om de beelden te maken en de sokkels te kappen en in de Hortus voor de laatste voorbereidingen van de expositie. De sokkels zijn stukken 'croute': korsten van blokken Belgisch hardsteen. Met takels werden de stenen opgehesen voor vervoer naar de Hortus en met een zelfgemaakte hefboom werden de beelden daar in positie gebracht.

Het verband

De beelden van de installatie zijn dus op meerdere wijzen met elkaar verbonden: dezelfde steensoort, een zelfde kleur of variant daarvan (afhankelijk van de oppervlaktebewerking), dezelfde afkomst, dezelfde sokkels van croutes. En tot slot zijn deze beelden met elkaar verbonden, omdat ze gemaakt zijn door de enthousiaste leden van dit bijzondere beeldhouwcollectief, die al 35 jaar met elkaar de passie voor het beeldhouwen delen.

RESY CROONENBERG
C O B Y D A M
MAURICE DORREN
HETTY VAN DER ENG
MARGREET GRIEPINK
HERMAN GROEN
LEO HYLKEMA
BEP KLAASSEN
LAURA KOK
JAN WILLEM LACKAMP
BIANCA OUDE GROENINGER
LIESBETH ROORDA
JAN WILLEM RUTGERS
P A U L S A R I S
J A C S C H M I D T
M A L O U S T A M
MARIA THIJSSEN
WIM VAN DER VLOET
I N E V O E T S
LEENDERT WIJTMAN

We schrijven Nijmegen, september 1985. In de voormalige Vrije Academie De Lindenberg begint een groepje geïnteresseerde mensen aan een cursus beeldhouwen in steen bij kunstenaar/docent Peter Dekkers. Ter gelegenheid van de eerste cursisten-tentoonstelling ontstaat dan de naam GROEP 85. Wie had destijds gedacht dat heden, in 2020, Groep 85 haar 35-jarig jubileum zou vieren? Weliswaar met een grotendeels veranderde samenstelling maar nog steeds met een aantal mensen van het eerste uur. De Groep heeft in vijfendertig jaar een hele ontwikkeling doorgemaakt: na dertig jaar in de Lindenberg onder docentschappen van respectievelijk Peter Dekkers, Fred Broekkamp en Michiel van Pinksteren, werd in 2015 de Groep gedwongen de Lindenberg te verlaten. Daarmee ging wel een lang gekoesterde wens in vervulling om als zelfstandig beeldhouwcollectief verder te gaan. Momenteel wordt er gewerkt in een bijzonder fraai - maar helaas tijdelijk - atelier in Nijmegen-Oost.

Dat er nu nog zoveel leden uit de beginperiode actief zijn, is veelzeggend over de motivatie van de leden en hun liefde voor het steenhouwen. Gelukkig zorgen nieuwe, jonge enthousiaste mensen er voor dat het ledenbestand van 20 personen op een constant peil blijft en daarmee de continuïteit van het collectief gegarandeerd is. Opvallend daarbij is dat het lidmaatschap veelal van lange duur is, zo niet voor het leven geldt. Hoe hecht de Groep functioneert tijdens het beeldhouwen blijkt o.a. uit de gewoonte elkaar met raad en daad te helpen bij het maken van een beeld. Om de horizon steeds te verbreden, worden er jaarlijks een aantal gastdocenten voor een workshop of lezing uitgenodigd. Zo kan men leren van het werk, de ervaringen en overwegingen van andere kunstenaars. Daarnaast vindt er regelmatig een bezoek aan een museum, beeldentuin of kunstenaarsatelier plaats.

Het maken van relatief kleine beelden in het atelier is één ding, maar het maken van groot monumentaal werk is iets waarvan iedere beeldhouwer droomt, maar doorgaans voor weinigen realiseerbaar is. Vanaf 2001 tot 2015 heeft een tiental leden van Groep 85 in Portland, Zuid Engeland, in samenwerking met de lokale organisatie Portland Sculpture & Quarry Trust (PSQT), bij Tout Quarry een bijzonder, ambitieus project gerealiseerd: "The Circle of Stones" (2001-2015). In het Belgische Meerle heeft een aantal leden van Groep 85 geparticipeerd met monumentaal werk voor een zogeheten "Art Walk" (2015-2019). Sedert 2017 wordt er in de Belgische Ardennen door diverse leden aan grote monumentale beelden gewerkt.

Groep 85 had zich vanaf het begin ten doel gesteld, eenmaal per jaar met een expositie naar buiten te treden. In die vijfendertig jaar zijn er talloze tentoonstellingen gerealiseerd. Op deze jubileumexpositie worden een aantal sculpturen van de afgelopen 35 jaar gepresenteerd, met als uniek hoogtepunt de presentatie van het meest recente project van GROEP 85: de collectieve installatie "UIT TREDEN" (2020). Tot slot geldt onze grote dank aan alle medewerkers van de Hortus Nijmegen Botanische Tuin en Theetuin, die het ons, inmiddels voor de derde keer, mogelijk hebben gemaakt in een bijzonder fraaie en inspirerende ambiance ons "hakwerk" aan het publiek te mogen tonen.

JAN WILLEM LACKAMP

UIT TREDEN

DAGERAAD

In Het Depot in Wageningen zag ik ooit een beeld van Benoît Luyckx met een oppervlaktestructuur gevormd door evenwijdige zaagsneden. Enkele jaren later zag ik in Galerie A-Quadraat in Vorden een beeld met eveneens evenwijdige zaagsneden die op sommige plaatsen een doorkijk boden. Zoiets wilde ik ook uitproberen.

Daar was wel een groot stuk steen voor nodig. In het najaar van 2018 deed zich de kans voor. Groep 85 kreeg de beschikking over treden uit de voormalige kapel van het Berchmanianum. Ik ben gelijk aan de slag gegaan. Het plan was om aan voor- en achterkant volgens een strakke regelmaat evenwijdige zaagsneden te maken, die soms samenvielen. Door het wegtikken van tussenstukken kon zo een doorkijk gerealiseerd worden. Tegen een lichte achtergrond zou dan een oprijzende zon zichtbaar worden.

Vanwege het lawaai en de stofontwikkeling werkte ik er overwegend 's avonds aan. Ook al deed ik dat in het slijphok, waar het stof afgezogen wordt, kon ik niet verhinderen dat enkele keren het brandalarm afging. Andere gebruikers van het pand kwamen verschrikt kijken wat er aan de hand was. Gelukkig vonden we daar een oplossing voor.

In mei 2019 was het beeld klaar. Hopelijk vind ik voor het beeld een plek op een verhoging zodat de zon achter het Belgisch hardsteen altijd opkomt.

H E T T Y VAN DER ENG

UIT TREDEN

TIJD

Tijd

Een forse regenbui op mijn tuintafel, ook van Belgisch hardsteen, vormde de inspiratie tot dit beeld.

Zo mooi wat daar gebeurde: de vluchtige, ongrijpbare beweging van elke druppel die het blad raakte.

Tijdens het maakproces lag daar voor mij ook de uitdaging. Hoe vang ik dit in steen, zo'n statisch en massief materiaal? Door de keuze van een drieluik hoop ik hieraan tegemoet te komen.

Tijdens het werk merkte ik dat deze vorm ook speelt met mijn beleving van de tijd. Bij de druppel steeds weer de herhaling in seconden waarin de druppel valt, overgaat in de ring en weer weg is. Druppel ring en weg, druppel ring weg ... Nèt niet te snel voor het oog.

Nu, een beeld waar ik inzoom op een vorm en zijn beweging. De beweging die de tijd vult, om te zien wat er gebeurt en die vervolgens uit te laten vloeien. Niet alleen het water, maar ook de tijd.

C O B Y
D A M

UIT TREDEN

UIT ÉÉN LIJN

C O B Y
D A M

Vanuit die ene lijn begon mijn worsteling met

Deze kei harde Belgische Hardsteen

maar

Na een jaar stug volhouden en vormgeven

Ben ik trots dat het gelukt is en

Mijn beeld hier nu in de Hortus staat

B I A N C A O U D E G R O E N I N G E R

UIT TREDEN

FLUÏDE

Een deel van een trede. Belgisch hardsteen met de afmeting van 60 x 30 x 15 cm. Aan de achterzijde van de trede zitten sporen van een zogenaamde brandlaag. Een opeenhoping van koolstof. Vaak gezien als een beperking, maar ik vind het een kracht.

Tijd om te schetsen. Niet om een ontwerp te maken die in beton is gegoten. Maar een tekening die als startpunt kan dienen. Want dat heb ik inmiddels wel geleerd. Na de eerste slag kan het nog alle kanten op. Kijken, draaien en het soms even kwijt zijn. Maar ik weet: dat wat je zoekt zit in de steen.

Met het nodige geduld ben ik nu waar ik wil zijn:

Vorm en structuur gekaderd door het oorspronkelijke formaat van de trede. Met gebruikmaking van wat de steen te bieden heeft. Geen tekortkoming, maar een kracht. Een organische vorm veilig gelegen, en tegelijkertijd overlopend, in een kom van eeuwenoud materiaal. Een fluïde steen. Krachtig en veranderlijk.

HERMAN
GROEN

UIT TREDEN

NAUTILUS

HERMAN
GROEN

De steen waarin we werken is hecht verbonden met zee(leven), sediment en dus ook met schelpen. Daarom laat ik me inspireren door de oervormen die schelpen van vandaag nog steeds representeren.

Het tredebeeld gaat uit van de nautilus, al miljoenen jaren onderdeel uitmakend van het onderwaterleven. De schelp van de nautilus inspireerde tot deze vorm, uit de trede komend.

MAURICE DORREN

UIT TREDEN

STÈLE

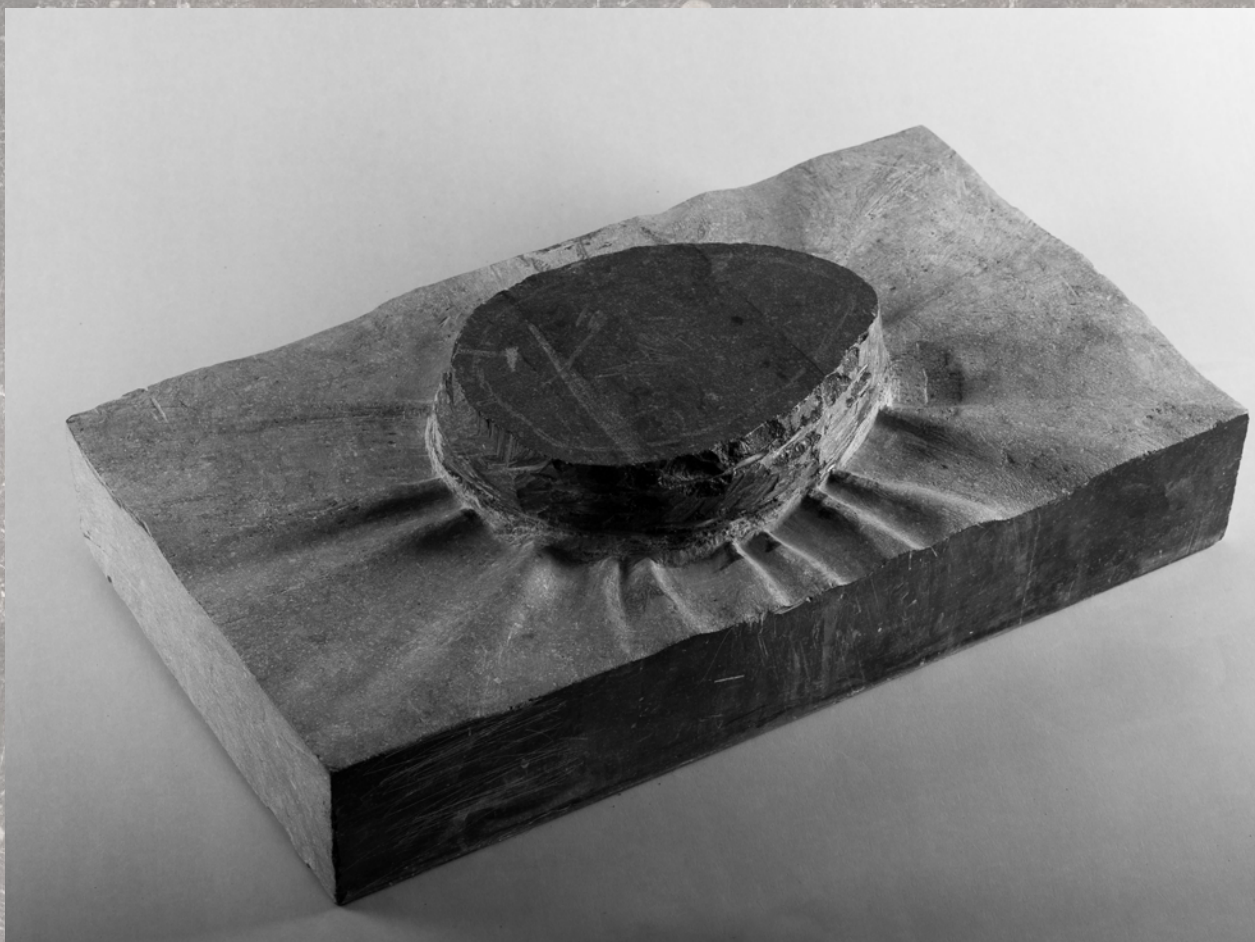
MAURICE DORREN

Het idee voor mijn bijdrage aan de collectieve installatie „UIT TREDEN“ kwam aanvankelijk heel spontaan, nl. een beeld met een ornamentaal bloem- en bladmotiefreliëf. Nog onbewust van mijn motiefkeuze ontstond al snel een rondomaanzicht met lange, afhangende bladeren en bloemranken die over een rechthoekig gestileerde vaasvorm hangen. Al hakkende kwam het besef van de herkomst en vroegere functie van mijn steen: een altaartraptrede uit de kapel van het voormalig klooster Berchmanianum. Zo heeft de basis van mijn beeld de originele breedte- en dieptemaat van de voormalige traptrede, evenals bij de overige Trede-beelden het geval is.

Ook wilde ik intuïtief steeds verder de steen binnendringen waardoor er een verdiept reliëf ontstond. De reden hiervoor bleef onduidelijk totdat ik plotseling moest denken aan de prachtige, met klassieke Acanthusbladeren en meanderende druivenranken bewerkte kapitelen, friezen en tympanen van de Romaanse kerken en kloosters. Deze eveneens in verdiept reliëf uitgevoerde voorstellingen bezitten door de sterke licht- en schaduwwerking een grote plasticiteit die in deze gebouwen zo sferbepalend werken. Mijn herinnering aan deze juwelen van de Middeleeuwse beeldhouwkunst bleek uiteindelijk van het begin af aan de bron te vormen voor dit Tredebeeld, als eerbetoon aan de fraaie en doorgaans anonieme Romaanse reliëfs.

B E P
K L A A S S E N

UIT TREDEN

ZONDER TITEL

Mijn idee voor mijn Belgische hardstenen steen uit
traptreden, is geboren tijdens tuinieren.
Een grote steen kwam terecht op een tuinkussen.
Het patroon met plooien en diepte heb ik nu gebruikt voor
deze steen, maar dan met een ei.

P A U L
S A R I S

UIT TREDEN

PERPETUUM MOBILE

Rond mijn 40e kreeg ik het advies om iets met mijn handen te gaan doen. Weg uit mijn hoofd ontdekte ik STEEN. Ik werd erdoor gegrepen en ontdekte een hele nieuwe wereld. Voor mij is steen inmiddels even levend als een plant of een dier. Al 35 jaar vraag ik de steen of ik haar beeld mag vrijmaken. De laatste jaren ben ik vooral bezig met huid, met oppervlakte-bewerkingen, maar ook met het toevoegen van andere materialen.

In mijn beeld PERPETUUM MOBILE komen beide ontwikkelingen samen. De textuur, het oppervlak, de huid, kreeg extra aandacht en de toevoeging van de metalen slangen maken het tot een machine waar eindeloos een vloeistof door stroomt. De levensaders van de steen. Ook bij dit beeld heb ik graag gebruik gemaakt van machines. Steenzaag, haakse slijper, diamantboor en polijstmachine, maar hamer en beitel blijven toch de basis van dit prachtige ambacht: HAKKEN IN STEEN.

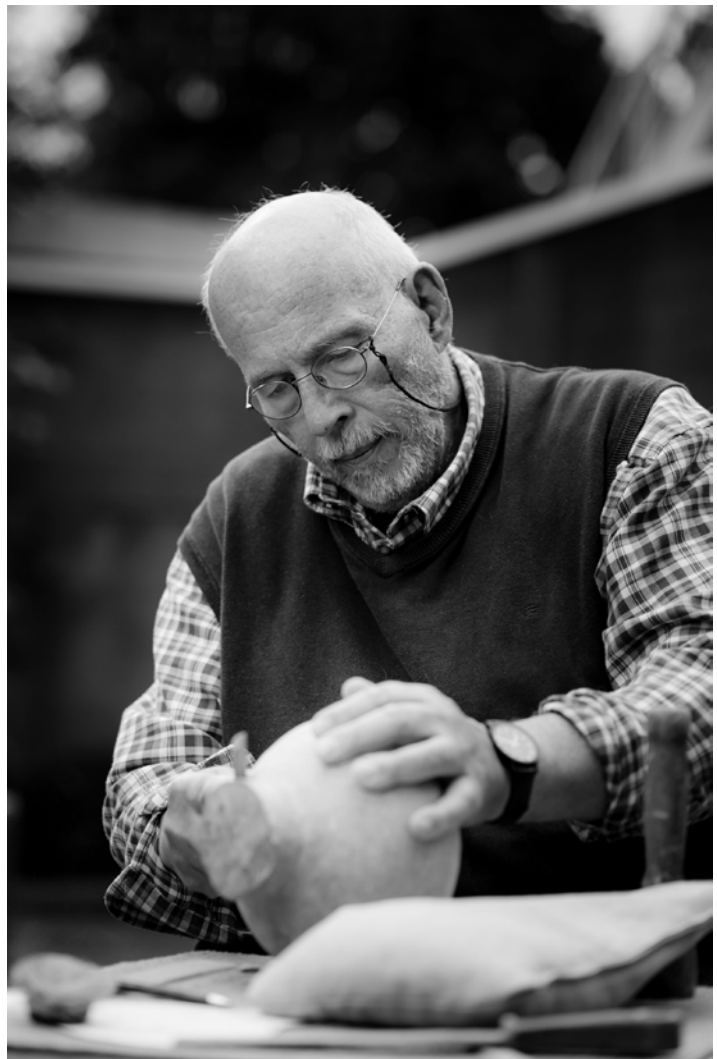
JAN WILLEM
RUTGERS

UIT TREDEN

VERENIGING

JAN WILLEM
RUTGERS

Onderwerp:
Ervaring van eenwording.

J A C
S C H M I D T

UIT TREDEN

AFTREDEN

J A C
S C H M I D T

Intreden. Aantreden. Optreden. Overtreden. Aftreden. Uittreden.

Dit is ongeveer het leven van een mens van de wieg tot het graf.

Zo is ook mijn beeld uit een traptrede ontstaan.

Je zet een steen op de bok, je kijkt er een tijdje naar, maar komt niet op een idee.

Uiteindelijk pak je je hamer en beitel en hakt er wat op los.

Onvermijdelijk maak je een of meer miskleunen en dan ontstaat er iets waar je helemaal niet aan gedacht hebt, maar waar je op voortborduurde.

Tenslotte ruim je je gereedschap op, staart een tijdje naar het resultaat van je werk.

Je plaats het beeld in de Hortus op een voetstuk en daarmee is de kous voor mij af.

Vraag mij dus niet wat mijn beeld voorstelt want ik weet het niet.

Iedere bezoeker mag zelf invullen wat hij/zij er inziet.

M A R I A
T H I J S S E N

UIT TREDEN

ONTLUIKEND

M A R I A T H I J S S E N

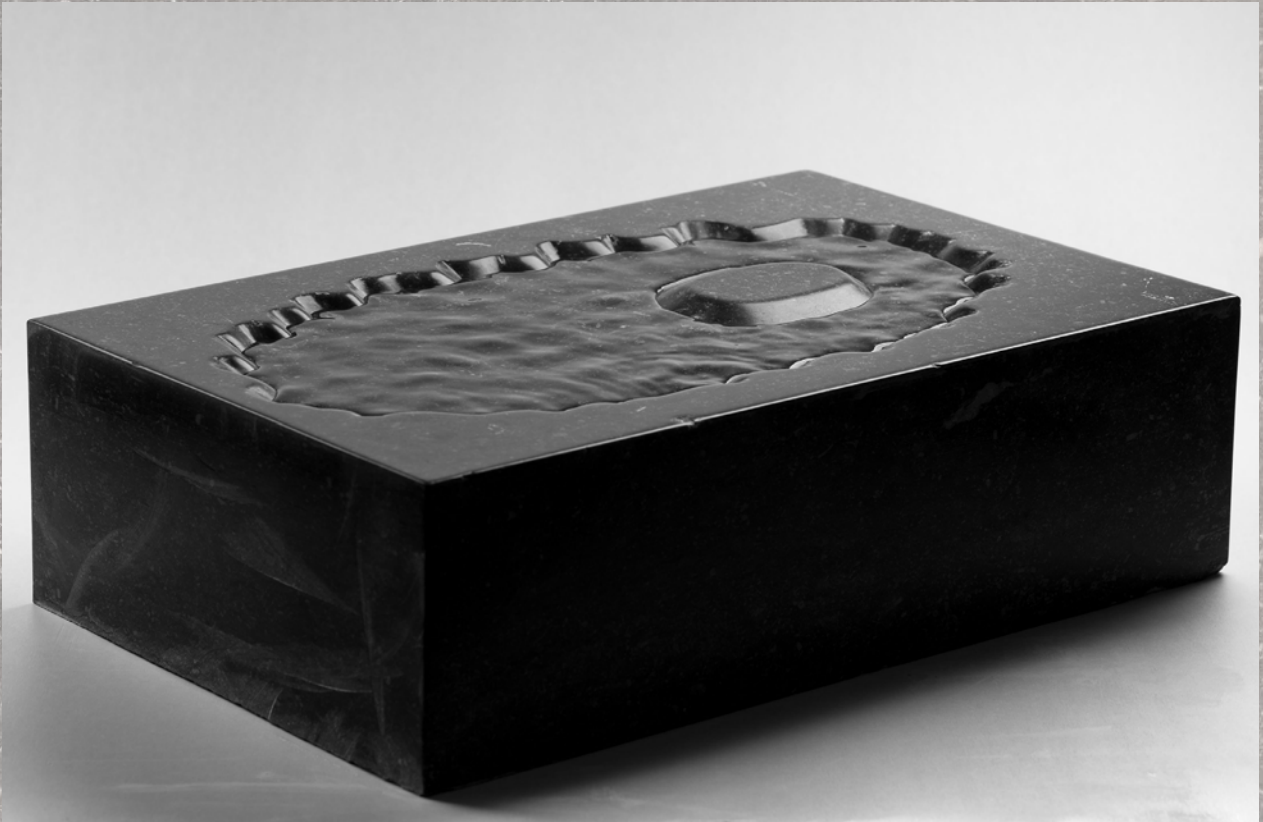

Met een deel van een altaartrede uit de Kapel van Berchmanianum aan de Houtlaan in Brakkenstein ben ik aan de slag gegaan. Afmeting van de steen was 80x35x15 cm. Het is een Belgische hardsteen: een oude steen en daardoor niet gemakkelijk te bewerken. Met de slijpmachine heb ik eerst de grove vorm erin aangebracht en verder het beeld met hamer en beitels bewerkt.

Als laatste kwam het schuren en polijsten. Door een gedeelte ruw, mat en glanzend te maken, krijgt het beeld een mooi, gevarieerd uiterlijk. Het idee was om deze steen weer te doen herleven in de vorm van een knop: beginnend nieuw leven! Vandaar ook de titel 'ONTLUIKEND'. Het onderste deel van het beeld is nog de oude trede: oud en nieuw met elkaar verbonden.

Het was heel bijzonder mee te doen aan dit project en hopelijk gaan er veel mensen van genieten.

I N E
V O E T S

UIT TREDEN

VOOR VOGELS

De eerste associatie die ik had met de altaartrede, was Jezus aan het kruis. Van daaruit gingen mijn gedachten naar de sculptuur van Stephan Balkenhol op de torenspits van de Sankt Elisabethkerk in Kassel: een man op een gouden wereldbol met uitnodigende, gespreide armen. Niet de lijdende maar de verwelkomende Jezus wilde ik vastleggen, waarbij zijn lichaam een denkbeeldig kruis vormt.

Maar mijn tweede associatie 'wijnwater' liet me maar niet los en de opmerking van mijn partner - waarom maak je niet eens een beeld voor buiten - gaf de doorslag. Natuurlijk, water voor vogels! Het beeld moest eenvoudig van vorm zijn: een ovaal bekken met een gegolfde rand om de indruk van kabbelend water te wekken. Een rand en een eiland waarop de vogels kunnen zitten en een uitholling om water te bergen als het waterniveau laag is. Wellicht is deze laatste toevoeging niet alleen vanuit praktisch oogpunt ontstaan, maar onbewust voortgekomen uit de gedachte aan een wijnwater vaatje.

En nu maakt mijn beeld onderdeel uit van de installatie UIT TREDEN tegen de achtergrond van de prachtige Theetuin van de Hortus Nijmegen, waar de vogels hopelijk hun nieuwe drinkwaterplaats regelmatig zullen bezoeken.

LEENDERT WIJTMAN

UIT TREDEN

SCHEUTEN

LEENDERT
WIJTMAN

Het beeld stelt twee scheuten van een plant voor.

Één deel is groot en overheersend.

De tweede scheut is veel kleiner en ondergeschikt, net
zoals veel in het leven.

L A U R A
K O K

UIT TREDEN

ABRAZO

Mijn beeld 'Abrazo' staat voor een knuffel tussen twee personen. Dit is de intentie die ik erin heb gestopt, of met andere woorden: de intentie die ik uit de steen heb gehakt. Uiteraard staat het je vrij om een eigen interpretatie aan het beeld te geven, graag!

Ik heb gespeeld met thema's als binnen & buiten, glad & ruw en veelzijdigheid in lijnen. Daarbij heb ik de vorm van de oorspronkelijke traptrede gebruikt in het ontwerp. Het materiaal is een Belgisch hardstenen traptrede, die vrijkwam na de renovatie van de kapel in het Berchmanianum.

Het maakproces was voor mij interessant. Normaliter werk ik met een steen die nog ruwe/onbewerkte kanten kent en vanuit daar creëer ik een beeld. Deze steen had dat niet, wat voor mij reden was om mijn werkwijze om te gooien. Ik heb voor een lange steen gekozen (120cm). Vervolgens heb ik een ontwerp op papier geschetst en een prototype gemaakt. Bij de uitwerking heb ik deels machinaal, maar grotendeels met puntbeitel en punthamer de verbinding gehakt binnen de genoemde thema's. Dit proces duurde in totaal een jaar.

Bijzonder inspirerend vond ik het hierbij om een traptrede uit een kapel die overtollig was, een nieuw leven te geven. En om met de andere kunstenaars, ieder met zijn of haar eigen beeld, in hetzelfde materiaal te werken. Zelf en met elkaar. Veel kijkplezier!

W I M
VAN DER VLOET

UIT TREDEN

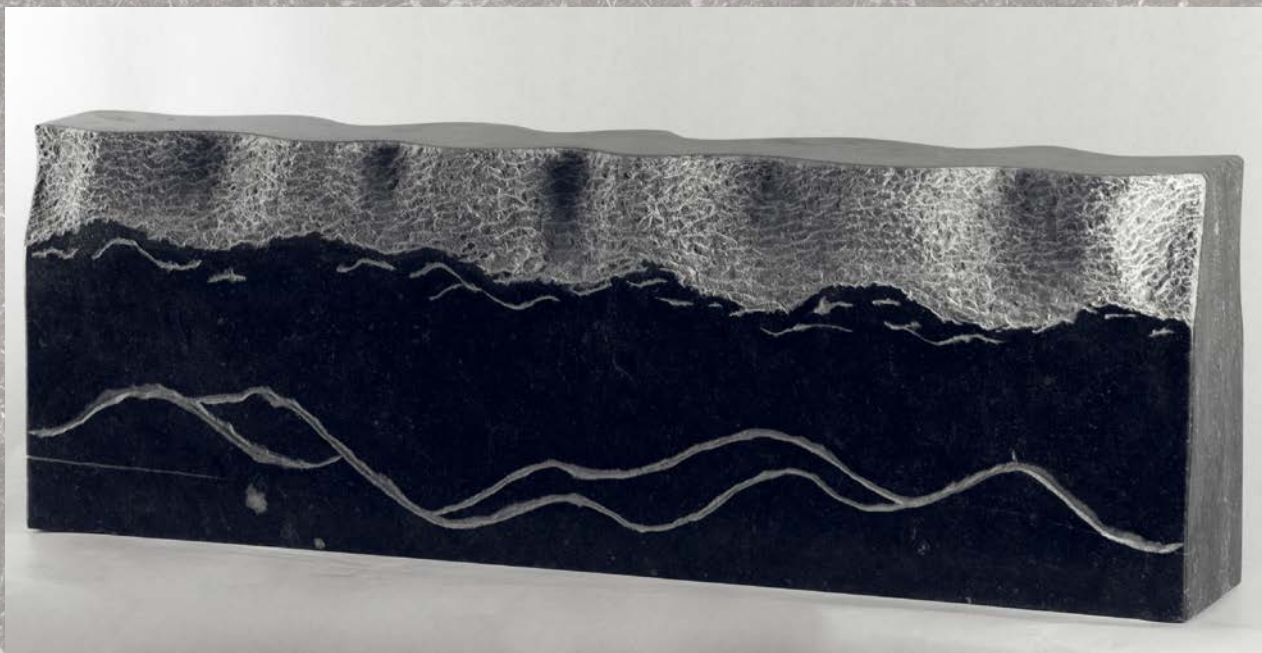
EEN MET STEEN

Het ontwerp van mijn beeld is afgeleid van een beeld dat ik eerder had gemaakt in Albast; deze zachte steen heeft een zachte uitstraling en ik was benieuwd of dit ook mogelijk was in een harde steensoort.

Dit is wel gelukt vind ik; versterkt door de ronde vormen van het menselijk lichaam. Hij komt op een ruwe sokkel te liggen dat het effect nog versterkt.

R E S Y CROONENBERG

UIT TREDEN

PANTA RHEI

Panta rhei: Alles stroomt (Heraclitus)

'Alles stroomt, niets blijft hetzelfde'. 'Alles wijkt, niets blijft'. Panta rhei verwijst naar het veranderlijke, hier 'in beeld' gebracht door het meanderende water van een rivier. Niets blijft het hetzelfde en toch is er een constante. Het water stroomt, is in beweging, de rivier verandert met de stroming en blijft toch dezelfde rivier.

Water is al een aantal jaren een van mijn inspiratiebronnen. Drie hoedanigheden van water zijn in deze sculptuur samengebracht: de rivier meandert, de onderstroom kabbelt, de basis is onstuimig als een wilde zee.

Ik denk aan processen waarin meningen alle kanten op gaan, soms onstuimig, soms kabbelend, uiteindelijk in één richting, in een vloeiende beweging, stromend naar één bestemming.

MARGREET GRIEPINK

UIT TREDEN

ZONDAGMIDDAG 5 UUR

MARGREET
GRIEPINK

Zondagmiddag 5 uur.

Bij de deur nemen we afscheid.

Ik loop naar binnen en jullie naar buiten.

We lopen de zelfde kant op maar er staat een muur tussen.

Raam voor raam zwaaien we.

Bij het laatste raam klim ik in de vensterbank en zwaai tot
de achterlichten van de auto zijn verdwenen.

Grave 1972

L E O
H Y L K E M A

UIT TREDEN

STAAN

Ik dacht in het begin, een jaar geleden dus, één meter trede te verdelen in twee vermoedelijk gelijke, (lange) stukken, waarmee een spannende of bijzondere samenstelling te maken was (de delen eventueel met een ijzeren pen aan elkaar vast of leunend).

Of: zouden twee ronde zuilen, dicht tegen elkaar, met cannelures, een aardige licht/donker tekening geven?

Maar: waarom niet twee benen?! Oké, de steen is niet zo dik dat de buik en de billen gehouwen kunnen worden en de voeten sowieso niet;

toch begonnen;

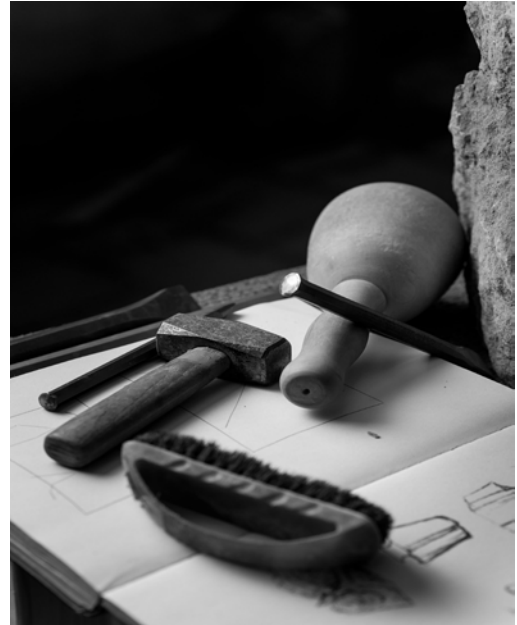
en de vlakken voor, achter en opzij maken het beeld speciaal. Misschien.

M A L O U
S T A M

UIT TREDEN

SISYPHUS ZIET DE STEEN

Dit tredebeeld draait om het verhaal van de Griekse mythe over Sisyphus die tot in de eeuwigheid in de onderwereld een zware steen tegen een berg omhoog moet rollen. Telkens als hij bijna aan de top is rolt de steen donderend naar beneden.

Het schrijfproces van mijn scriptie voor mijn studie filosofie voelde regelmatig aan als deze zogenaamde 'Sisyphusarbeid'. Daarom vond ik het toepasselijk om naast het schrijven van deze scriptie aan dit tredebeeld te werken waarin ik Sisyphus' uitdrukking wilde verbeelden op het moment dat hij verdwaasd voor het eerst de steen naast de berg ziet liggen.